

Η.Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ θησαυρὸς τῶν Ἀηδονιῶν

Μὲ σχέδια τῆς Εὗης Τσακνιά

Κίχλη

Ἡ δεκαοχτούρα

2008

Η ΜΑΝΑ ΜΟΥ, κάθε φορά που προσπαθοῦσε με δυσκολία νὰ διαβάσει ἓνα καινούργιο μου βιβλίο (εἶχε προχωρημένον καταρράκτη), μοῦ ἔλεγε παρακλητικά:

— Νὰ γράφεις καὶ γιὰ τὴν καταστροφή μας...

Θυμᾶμαι πῶς ἄρχισε ὅλη αὐτὴ ἡ καταστροφή. Ἦταν ἓνα καλοκαιρινὸ ἀπομεσήμερο τὴν πρώτη χρονιὰ τῆς ἰταλικῆς Κατοχῆς, καὶ μετὸν μικρότερο ἀδελφό μου παίζαμε στὰ μουλωχτὰ κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη κληματαριὰ τῆς δυτικῆς αὐλῆς. Ἀκοῦμε, ξαφνικά, κάποιο χλιμίντρισμα ζώου καὶ (ταυτοχρόνως) βλέπουμε δύο ἄλογα, ἓνα λευκὸ κι ἓνα καφέ, νὰ παίρνουν φόρα καὶ νὰ ὑπερπηδοῦν τὸ συρματοπλεγμα, ποὺ ὄριζε τὰ σύνορα τοῦ χτήματος ἀπὸ τὸν βορειοδυτικὸ δημόσιο χωματόδρομο. Τὰ ἵππευαν δύο Ἴταλοὶ ἐν στολῇ.

Ὁ ἐπικεφαλῆς μὲ τὸ λευκὸ ἄλογο (φοροῦσε τρία γαλόνια), ἀρκετὰ κοντός, μὲ μπότες καὶ μαστίγιο, ἄρχισε νὰ φέρνει βόλτες μέσα στὸ χτήμα, ἔφιππος πάντα, μιλώντας καὶ δείχνοντας κάθε τόσο κάτι στὸν ἄλλον, ὁ ὁποῖος ἀπλῶς κουνοῦσε τὸ κεφάλι καταφατικά. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὴ ὥρα, καὶ ἀφοῦ εἶχαν πραγματοποιήσει ἀρκετὲς βόλτες κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ χτήματος (ἐμᾶς δὲν μᾶς ἀξίωσαν βλέμματος), ἐκεῖνος μὲ τὸ καφὲ ἄλογο ἔγειρε βαθιὰ ἀριστερὰ πάνω ἀπὸ τὴ σέλα καὶ τράβηξε τὴ σιδερένια ἀμπάρα, μὲ τὴν ὁποία ἀσφάλιζε ἀπὸ μέσα ἢ πάνω πόρτα. Τὴν ἀνοιξε – καὶ ἔκανε τόπο νὰ περάσει ὁ κοντὸς ἀξιωματικός. Τὰ ἄλογά τους ἄρχισαν καὶ πάλι νὰ τρέχουν στὸν μακρὸ χωματόδρομο.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωί, ὅταν ἡ μάνα μου σηκώθηκε νὰ βράσει τὸ γάλα καὶ νὰ μᾶς ἐτοιμάσει, ἄρχισε αἰφνιδίως νὰ φωνάζει φράσεις σχεδὸν ἀκατάληπτες, πού ξεσήκωσαν τὸν πατέρα μου καὶ ἐμᾶς: στὸ χτήμα εἶχε κατασκηνώσει, ἀθόρυβα τὴ νύχτα, μιὰ ἰταλικὴ μονάδα μεταγωγικῶν, μὲ ἓνα ἀμέτρητο πλῆθος μουλαριῶν. Κάτω ἀπὸ κάθε δέντρο, κυρίως στὶς

άμυγδαλιές, τες άχλαδιές και τες συκιές, βρισκόταν δεμένο από ένα μούλαρι, πού είχε ήδη αρχίσει νά μασάει τή φλούδα του κάθε κορμού.

Ό πατέρας μου, άλλόφρων, άρχισε νά τρέχει από δώ κι από κει, αναζητώντας κάποιον έπικεφαλής. Στο τέλος ένας βαθμοφόρος τον άπώθησε βίαια και τον έριξε στο χώμα. Έμεις όλοι, κλαίγοντας γοερά, προσπαθούσαμε νά τον τραβήξουμε στο σπίτι. Τότε έπαθε τήν πρώτη καρδιακή προσβολή.

Τήν ίδια εκείνη ημέρα σταμάτησε με θόρυβο μπροστά στην πόρτα μας ένα μικρό στρατιωτικό φορτηγό, από όπου βγήκαν τρεις Ιταλοί φαντάροι, συνοδευόμενοι από ένα ντόπιο μούτρο (έναν παληάνθρωπο, έναν λεμβούχο), πού έκτελουσε χρέη διερμηνέως στον έπικεφαλής ύπαξιωματικό.

Με ύφος άρειμάνιο (φοροῦσε κι ένα στραπατσαρισμένο δίκωχο), μάς δήλωσε ψυχρά ότι τὸ πατρικὸ τῆς μάνας μου στὸ κέντρο τῆς πόλης (όπου σχεδιάζαμε νά μετακομίσουμε) επιτάσσεται, προκειμένου νά χρησιμοποιηθεῖ ὡς κατοικία τοῦ Ἰταλοῦ διοικητοῦ και τῆς φρουρᾶς του. Προσέθεσε, δέ, με σημασία ὅτι ὁ Κο-

λονέλος ἐπιθυμοῦσε νὰ δέχεται τὶς Ἀρχές σὲ σαλόνι ντυμένο μὲ βυσσινὶ βελουῖδο.

Πρὶν καταλάβουμε καλὰ καλὰ τί ἐννοεῖ, οἱ φαντάροι εἶχαν ὀρμήσει στὸ σπίτι καὶ κουβαλοῦσαν στὸ καμιόνι τὶς πολυθρόνες ἀπὸ τὸ σαλόνι μας. Μόνο ὁ καναπές τοὺς δυσκόλεψε κάπως.

*

Ὁ πατέρας μου πέθανε ἀπὸ καρδιὰ λίγο προτοῦ οἱ Ἴταλοὶ παραδοθοῦν στοὺς τέως συμμάχους τους, τοὺς Γερμανούς. Ἐγκατέλειψαν τὸ χτῆμα ἀφήνοντας πίσω τους ξεραμένα παλούκια· τοὺς περισσότερους κορμούς τῶν ξεραμένων ἀπὸ τὰ μουλάρια δέντρων τοὺς εἶχαν χρησιμοποιήσει γιὰ καυσόξυλα.

Τὸ ζευγάρι τῶν προσφύγων ἀπὸ τὴ Μικρασία, ποὺ διέμεναν μαζί μας ἀπὸ τὸ 1922, γνώριζε τρόπους νὰ ἀντιμετωπίζει τὶς καταστροφές: κατάφεραν νὰ ὀργώσουν τὰ χωράφια, ἔσπειραν στάρι (καί, μάλιστα, ἐξοικονόμησαν δύο ποικιλίες – τὴν πρώιμη μεντάνα καὶ τὸ ἀνεκτίμητο ἀραπάκι), ἔφτιαξαν κοτέτσια, ἀνάστησαν κοτόπουλα καὶ κουνέλια, κουβάλησαν μιὰ

κατσικούλα μαλτέζα για τὸ γάλα, ἀκόμη καὶ φραγκόκοτες ἄρχισαν νὰ κυκλοφοροῦν, τὰ φαρῶνια, καθὼς τὰ ἔλεγαν· τὰ παγῶνια, πού φώλιαζαν πάνω στὰ ψηλὰ δέντρα, τὰ εἶχαν ἐξαφανίσει ἀπὸ καιρὸ οἱ Ἴταλοί.

Τότε (ἦταν τέλος Νοεμβρίου καὶ ἔβρεχε συνεχῆ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο), ἔγινε, γύρω στὰ μεσάνυχτα, ἓνας γερὸς σεισμὸς καὶ μέσα στὴ φοβερὴ καταιγίδα πού συνεχιζόταν, ἀκούσαμε ξαφνικὰ ἓναν τρομαχτικὸ, ὑπόκωφο ὄρουμαγδὸ. Τὸ σπίτι ἄντεξε (δὺο τοῖχοι του, ὅμως, παρουσίασαν ρωγμές), ἀλλὰ τὸ πρωὶ εἶδαμε πὼς εἶχε καταρρεύσει ἡ μεγάλη ἀποθήκη τοῦ χτήματος. Μόνο μία γωνία της εἶχε διασωθεῖ καί, κατὰ ἓναν ἀνεξήγητο τρόπο, συγκρατοῦσε ἓνα τμημα τῆς στέγης. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, πάνω στὸ ἀκριανὸ κεραμίδι, καθόταν ἓνα μοναχικὸ πουλί (λίγο μεγαλύτερο ἀπὸ τρυγόνι, λίγο πιὸ μικρὸ ἀπὸ περιστέρι), πού, καθὼς ἔμαθα πολὺ ἀργότερα, λέγεται δεκαοχτούρα.

*

Ἡ μετακόμιση ἔγινε (ἂν μπορῶ νὰ χρησιμο-

ποιήσω αὐτὸν τὸν ὄρο) μὲ βαλίτσες, πὺ κουβαλούσαμε ὅλοι σὲ ἀλλεπάλληλα δρομολόγια, μὲ τὰ πόδια. Ξεκινούσαμε ὅταν σουρούπωνε καὶ περνούσαμε ἀπὸ ἀπόμερους δρόμους, κακοφωτισμένους καὶ μὲ λάσπες, ἀποφεύγοντας συστηματικὰ νὰ συναντήσουμε κάποιον γνωστό. Τὰ περισσότερα ὑπάρχοντά μας τὰ ἀφήσαμε ἐκεῖ.

Τὸ τελευταῖο δρομολόγιο τὸ ἔκανα μόνος μου, μιὰ Κυριακὴ πρωὶ πὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο. Ἐπισκέφθηκα ὅλα τὰ δωμάτια, ἐξετάζοντας τὰ παράθυρα, τὶς κλειδαριές, τοὺς σύρτες.

Ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη διάλεξα δυὸ τρία βιβλία – ἄδετα, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν βάρος, ἀλλὰ καὶ ἓνα πολὺ μικροῦ σχήματος καὶ ἀρκετὰ χοντρό, δεμένο μὲ μαῦρο δέρμα στὴ ράχη: ἦταν μιὰ παληὰ ἔκδοση τοῦ 1894 μὲ τὶς περιπέτειες (καὶ τὰ ψεύδη) ἑνὸς Γάλλου ἥρωα.

Μὲ τὸ μεγάλο, σιδερένιο κλειδί, κλείδωσα στὸ τέλος τὴν ἐξώπορτα (εἶχα φροντίσει νὰ λαδώσω ἐπιμελῶς τὴν κλειδαριά) καί, φεύγοντας, ἔριξα μιὰ τελευταία ματιὰ στὴν γκρεμισμένη ἀποθήκη. Ἡ μοναχικὴ δεκαοχτούρα καθόταν κουρνιασμένη στὸ ἴδιο πάλι κεραμίδι, ἀκί-

νητη μέσα στὸ κρύο καὶ στὴ βροχή. Μοῦ ἔδωσε
τὴν ἐντύπωση ὅτι μὲ παρακολουθοῦσε.

*

Τὸ μεσημέρι τῶν Χριστουγέννων καθίσαμε οἱ
τρεῖς μας νὰ φᾶμε μιὰ βραστή κότα μὲ ρύζι,
μέσα σὲ ἓνα δωμάτιο παγωμένο καὶ ὑγρό. Ἀμέ-
σως μετὰ τὸ φαγητὸ ὁ ἀδελφός μου πῆγε στὴ
διπλανὴ αὐλὴ, ὅπου τὸν περιέμεναν οἱ φίλοι του.
Ἐγὼ κάθισα κοντὰ στὸ παράθυρο, τύλιξα τὰ πό-
δια μου μὲ μιὰ μάλλινη κουβέρτα καὶ πῆρα τὸ
μικρό, χοντρὸ βιβλίο, κυττάζοντας ἀφηρημένα
τὸν τίτλο του:

Ἄλφόνσου Δωδὲ

Ταρταρίνος ὁ ἐκ Ταρασκόνης

Μετάφρασις ὑπό:

Ἄλ. Παπαδιαμάντη

Καταστήματα «Ἀκροπόλεως»

Β. Γαβριηλίδη

Κανένα ὄνομα δὲν μοῦ ἦταν γνωστό – ἀλλὰ οἱ
περιπέτειες τοῦ ἥρωα, πού τις διάβαζα σὲ μιὰ
γλώσσα περίεργη (καὶ τὴν ὁποία δὲν πολυκα-

ταλάβαινα), μὲ παρέσυραν ἐπὶ ὤρες σὲ ἄλλους,
παράξενους κόσμους.

Κάποτε (εἶχε ἀρχίσει, πιά, νὰ σκοτεινιάζει)
ἡ μάνα μου μπῆκε ἀθόρυβα στὸ δωμάτιο καί,
χωρὶς νὰ πεῖ τίποτα, γύρισε τὸν διακόπτη τοῦ
ἡλεκτρικοῦ, ἀνάβοντάς μου τὸ φῶς.